

Hallituksen esitys Eduskunnalle laiksi Selkämeren kansallispuistosta

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Esityksessä ehdotetaan annettavaksi laki Selkämeren kansallispuistosta. Kansallispuiston perustamisella suojeltaisiin pohjois – eteläsuunnassa noin 160 kilometrin pituinen Selkämeren aavan meren alue ja siihen liittyviä saaristoja sekä eräitä rannikon alueita. Kansallispuiston alueet koostuvat valtaosin valtion yleisistä vesialueista, joista osa sisältyy Euroopan yhteisön Natura 2000 - verkostoon. Kansallispuiston maa-alueet kuuluvat puolestaan sekä Natura 2000 - verkostoon että kansallisiin luonnonsuojeluohjelmiin, lähinnä valtakunnalliseen rantojensuojeluohjelmaan.

Perustettavaksi ehdotetun Selkämeren kansallispuiston omistaa valtio ja sen pinta-ala on noin 91 200 hehtaaria. Pinta-alasta on valtion omistuksessa olevia maa-alueita noin 1 542 hehtaaria, valtion omistamia yksityisiä vesialueita noin 4 748 hehtaaria ja valtion yleisiä vesialueita noin 84 910 hehtaaria. Kansallispuiston perustamisen jälkeen siihen on tarkoitus liittää noin 1 200 hehtaaria Rauman kaupungin omistamia alueita.

Laki on tarkoitettu tulemaan voimaan mahdollisimman pian.

YLEISPERUSTELUT

1 Nykytila ja esityksen tavoitteet

1.1 Nykyinen kansallispuistoverkko

Maamme kansallispuistoverkkoa on kehitetty suunnitelmallisesti 1980 – luvulta lähtien. Kansallispuistoja on Suomessa tällä hetkellä 35 kappaletta. Pohjois-Suomessa puistoja on vain kahdeksan, mutta ne ovat pinta-alaltaan laajoja. Eteläisen Suomen 27 kansallispuistoa ovat pinta-alaltaan selvästi pohjoisia pienempiä, mutta niiden luonnonmaantie-

teellinen sijainti ja edustavuus on kohtuullisen hyvä.

Suomen merialueille on tähän mennessä perustettu neljä kansallispuistoa: Itäisen Suomenlahden, Tammisaaren saariston, Saaristomerен ja Perämeren kansallispuistot. Näistä vain Perämeren kansallispuisto sijoittuu Pohjanlahdelle, aivan sen pohjoisimpaan pohjukkaan. Käytännössä koko Pohjanlahden noin 600 kilometrin pituisella osuudella ei siten ole tällä hetkellä ainuttakaan kansallispuistoa. Selkämeren kansallispuiston perustamisella täydennettäisiinkin merkittävällä

tavalla merellisten kansallispuistojen alueellista edustavuutta.

1.2 Selkämeren kansallispuiston rajausperusteet

Kansallispuisto on rajattu valtion yleisille vesialueille luonnontieteellisin perustein. Puistoon ehdotetut valtion yleiset vesialueet muodostavat rannan suuntaisesti pohjois – eteläsuunnassa noin 160 kilometrin pituisen, kapeahkon vyöhykkeen sisäisen ja ulkoisen merialueen molemmin puolin.

Pohjois – eteläsuuntainen pituus tekee alueesta tieteellisesti mielenkiintoisen ja erityisen merkittävän ilmasto- ja muiden ympäristövaikutusten seurannassa. Kasvillisuusvyöhyke vaihtuu alueen sisällä hemiboreaalisesta boreaaliseksi. Myös veden suolapitoisuudessa tapahtuu muutoksia. Kuvaavaa on, että rakkolevällä on Selkämerellä kaksi eri lajia. Eteläisellä Selkämerellä esiintyy suuri-kokoisempi *Fucus vesiculosus* ja pohjoisempaan vuonna 2005 omaksi lajikseen luokiteltu pienempikokoinen *Fucus radicans*. Jälkimmäistä pidetään kotoperäisenä eli endemisenä lajina.

Eteläinen ja pohjoinen lajisto kohtaavat kansallispuiston sisällä. Siellä kohtaavat monen eteläisen lajin pohjoisimmat ja monen pohjoisen lajin eteläisimmät esiintymät. Tammivyöhyke ulottuu vain osaan Vakka – Suomen puoleista aluetta. Uposkasvi meriajokas esiintyy harvinaisena niin ikään vain kansallispuiston eteläosissa. Kaloista muun muassa mustatokko, isotuulenkala, teisti, piikkisimppu ja vaskikala elävät Selkämeressä levinneisyytensä pohjoisrajalla. Toisaalta merikutuista harjasta tavataan vasta Selkämeren keskivaiheilta pohjoiseen. Pohjaeläimistä muun muassa hietakatkaravun ja leväkatkaravun esiintymisen pohjoisraja on Selkämerellä, ja sinisimpukka käy harvinaiseksi alueen pohjoisosassa.

Puistoon on tältä alueelta rajattu pääsääntöisesti alle 20 metrin syvyiset merialueen osat, joissa olosuhteet merenalaisluonnon monimuotoisuuden synnylle ja olemassaololle ovat parhaat. Nämä Selkämeren mereiset osat ovat vähemmän rehevöityneitä kuin etelämpänä sijaitsevalla Saaristomerellä ja Itämerellä yleensä. Vesi on siten varsin kirkasta

ja valo pääsee kulkeutumaan syvälle. Tämä takaa hyvät olosuhteet yhteyttämiselle ja siten myös biologiselle tuotannolle. Vuosittain toistuva syyskierto pystyy tuomaan Selkämeren eloyhteisöjen hyvinvoinnin kannalta tärkeää hapekasta vettä vielä 20 metrin syvyyteen asti. Tätä syvemmälle muodostuu sedimenttipohjia, joiden liejukoissa kasvit ja levät eivät enää menesty.

Esityksen mukaisella tavalla rajattuna kansallispuistoon sisältyvät pinnasta syvimmälle lukien kaikki levävyöhykkeet: sinilevävyöhyke, rihmalevävyöhyke, rakkolevävyöhyke (noin 0,5 – 5 m) sekä punalevävyöhyke (5 metriä syvemmällä). Rajauksen piiriin jäävät myös kaikki rantavyöhyketyypit merenpinnasta lukien: geolitoraali (veden alla vain korkean veden aikana), hydrolitoraali (voi paljastua matalan veden aikana) ja sublitoraali (aina veden peittämä). Aavan meren alue on pääosin ulappaa eli pelagista aluetta, joka on tärkeä elinympäristö pieneliöstölle eli planktonille sekä monelle muulle eliölajille, muun muassa kaloille, elinkierron tiettyssä vaiheessa.

Yli 20 metrin syvyydestä kansallispuistoon on esitetty rajattavaksi muutamia tunnettuja vedenalaisia särkkiä ja osia tiedossa olevista vedenalaisista harjumuodostumista. Näillä ja monilla muilla kansallispuiston pohja-alueilla on erityistä merkitystä luonnonkalakantojen lisääntymisalueina.

Selkämeren kansallispuisto olisi siten vedenalaisten luontotyyppiin, kuten riuttojen ja särkkien sekä näillä esiintyvien luonnonkalakantojen ja muiden eliölajien suojelun kannalta puistoverkossamme aivan omaa luokkaansa. Kansallispuisto olisi myös koko Itämeren mittakaavassa vedenalaisen luonnon suojelussa yksi kaikkein merkityksellisimmistä suojelualueista.

1.3 Kansallispuiston osa-alueet

Kunnat, joiden alueille kansallispuisto sijoittuisi, ovat Kustavi, Uusikaupunki, Pyhärinta, Rauma, Eurajoki, Luvia, Pori ja Merikarvia. Kansallispuistoon kuuluisi osia Seksmiilarin-, Uudenkaupungin-, Rauman- ja Luvian saaristoista, Preiviikinlahdesta sekä Gummandooran - Pooskerin ja Ouran saaristoista.

Seksmiilarin saariston osa-alue on erittäin edustava näyte eteläisen Selkämeren luonnosta. Pääosa alueesta on ulkosaaristoa ja merivyöhykkeen pienten saarten ja luotojen saaristoa. Linnustollisesti se kuuluu lounaisrannikon arvokkaimpiin suojeltaviin alueisiin. Linnustoon kuuluu useita harvinaisia ja uhanalaisia lajeja, kuten etelänsuosirri, ruokki, etelänkiisla, merikotka, merikihu ja räyskä. Valtio omistaa tällä osa-alueella noin 60 hehtaaria maa-alueita ja noin 210 hehtaaria vesialueita.

Uudenkaupungin saariston osa-alue ulottuu Pyhämaan Kajakulmasta aina Putsaaren edustalle. Saaristovyöhykkeet ovat Selkämeren laajimpia ja alueen eläimistö ja kasvisto on edustava. Varsinkin merivyöhykkeen luodot, kuten Harmaaletot, Sinneskarit ja Santakarit ovat linnustoltaan hyvin edustavia. Lajistoon kuluvat muun muassa lapasotka, merihanhi, merikihu, ristisorsa ja merikotka. Myös alueen eteläosassa sijaitseva Vekaran saari, josta valtion omistusosuus on 71 %, on luonnoltaan mielenkiintoinen. Vekaran kallioperässä on emäksisiä kivilajeja, joiden vaikutuksesta saarella on vaateliaita kasvilajeja, kuten horkkakatkeri, saunionoidanlukko, mäkimeirami ja vaaleasara. Vekaran pesimälinnustoon kuuluu tavanomaisten merilintujen ohella ulkosaaristossa harvinaisia lajeja, kuten mustakurkku-uikku ja kirjokerttu. Veden laatu on tällä osa-alueella lähes luonnontilainen. Valtion omistuksessa on Uudenkaupungin saaristossa noin 530 hehtaaria maa-alueita ja noin 17 700 hehtaaria vesialueita.

Selkämeren ulkosaaristot ja merivyöhykkeen saaristot ovat *Rauman saariston* osa-alueella kapeita, joten vahva mereisyys on alueen luonnolle ominaista. Merivyöhykkeen luodot ovat hyvin louhikkoisia ja ympäröivät vesialueet matalia ja sokkeloisia. Sisäsaaristonkin rannat ovat melko avoimia. Sokkeloitset ja matalat karit, erityisesti Kalla, Susikari ja Bokreivi ovat linnustollisesti arvokkaita. Lajiston kuuluvat muun muassa merihanhi, ristisorsa, lapasotka ja merikihu. Valtio omistaa osa-alueella noin 630 hehtaaria maa-alueita ja noin 2 900 hehtaaria vesialueita.

Luvian saariston osa-alue on pääosin ulkosaaristoa ja merivyöhykettä. Osittain moreenipeitteinen, louhikkoinen ulkosaaristo ja

kallioinen merivyöhykkeen saaristo kuuluvat linnustoltaan Selkämeren arvokkaimpiin. Lajistoon kuuluvat muun muassa merikotka, merikihu, ristisorsa, lapasotka ja runsas merihanhi. Laajin merivyöhykkeen saari on Säppi. Se on paitsi arvokas lintujen pesimäalue, myös tärkeä muutonaikainen levähdyspaikka. Valtion omistuksessa on Luvian saaristossa noin 190 hehtaaria maa-alueita ja noin 3 400 hehtaaria vesialueita.

Preiviikinlahti on laaja, suhteellisen matala merenlahti, jossa on hietapohja. Rannat ovat olleet aiemmin laidunnettuja, mutta ovat nyttemmin ruovikoituneet ja pensoittuneet. Alueella pesivä vesilinnusto on kuitenkin maamme monipuolisin. Alue on myös eräs harvoja arktisen kahlaajalinnuston merkittäviä muutonaikaisia levähdysalueita ja on muutoinkin erittäin merkittävä vesilinnuston muuttolevähdys- ja sulkasatoalueena. Pesivinä lajeina on monia lintuharvinaisuuksia, kuten valtakunnallisesti uhanalainen etelänsuosirri. Valtio omistaa Preiviikinlahdella noin 190 hehtaarin suuruiset maa-alueet ja noin 600 hehtaarin suuruiset vesialueet.

Gummandooran – Pooskerin saariston osa-alue koostuu laajasta ulkosaaristosta ja merivyöhykkeen saarista ja rannikolla Mustalahdesta ja Ahlaisten jokisuusta. Alue on vyöhykkeisyydestä johtuen erittäin monilajinen. Siellä on runsas merilinnusto, johon kuuluu myös uhanalaisia lajeja. Mustalahden ja Ahlaisten jokisuun alue on vähäsuolaisen ja makean veden vaihtumisvyöhykettä. Alueella vallitsee vain näihin poikkeuksellisiin olosuhteisiin sopeutunut kasvillisuus. Valtion omistuksessa on tällä saaristoalueella noin 150 hehtaaria maa-alueita ja noin 2 430 hehtaaria vesialueita.

Ouran saaristo on muodoltaan pyöreähkö saaristokokonaisuus, johon sisältyy kymmeniä ulkosaariston ja merivyöhykkeen saaria sekä satoja luotoja ja kareja. Alueen luonto muistuttaa monessa suhteessa Merenkurkun saaristoa. Alueen suuret keskusaaret kasvavat mäntymetsää. Tyrni on rannoilla yleinen. Rantojen kasvistoon kuuluu merellisiä lajeja, kuten merisuolake, merenrantasänkiö ja merenrantakohokki. Pohjoisena lajina lajistoon kuuluu ruohokanukka. Ourien linnusto on edustavaa merilinnustoa. Lajistoon kuuluvat muun muassa merikotka, merihanhi, lapasot-

ka, pilkkasiipi ja merikihi. Kalastoon kuuluu uhanalainen merikutuinen harjus. Valtio omistaa Ouran saaristossa noin 35 hehtaaria maa-alueita ja noin 80 hehtaaria vesialueita. Kansallispuiston pohjoisimmat osat ovat Kasalanjokisuussa olevat valtion omistamat maa-alueet.

1.4 Aiemmat suojelupäätökset

Kansallispuistoalueeseen sisältyy osia yhteensä kymmenestä erillisestä Natura 2000 – verkostoon kuuluvasta EY:n luontodirektiivin (92/43/ETY) mukaisesta SCI –alueesta tai EY:n lintudirektiivin (79/49/ETY) mukaisesta SPA – alueesta. Nämä ovat Seksmiilarin saaristo *FI0200152* (SPA), Katanpää *FI0200172* (SCI), Uudenkaupungin saaristo *FI0200072* (SPA/SCI), Rauman saaristo *FI0200073* (SCI), Luvian saaristo *FI0200074* (SPA/SCI), Preiviikinlahti *FI0200151* (SPA/SCI), Preiviikinlahti *FI0200080* (SCI), Gummandooran saaristo *FI0200075* (SPA/SCI), Pooskerin saaristo *FI0200076* (SPA/SCI), Ouran saaristo *FI0200077* (SCI) sekä Kasalanjokisuus *FI0200033* (SCI).

Kansallisiin suojelupäätöksiin liittyen alueita koskee erityisesti valtioneuvoston periaatepäätös 20.12.1990 valtakunnallisesta rantojensuojeluohjelmasta (RSO). Rantojensuojeluohjelmaan kuuluvia alueita esityksessä ovat Seksmiilarin saaristo (RSO:15), Uudenkaupungin saaristo (RSO:19), Rauman saaristo (RSO:20), Luvian saaristo (RSO:21), Gummandooran ja Pooskerin saaristo (RSO:22) sekä Ouran saaristo (RSO:23). Preiviikinlahtea koskee puolestaan valtioneuvoston periaatepäätös 3.6.1982 valtakunnallisesta lintuvesiensuojeluohjelmasta (LVO, kohde T-P:33). Lisäksi eräitä pienempiä alueita sisältyy valtioneuvoston periaatepäätöksen 13.4.1989 mukaiseen valtakunnalliseen lehtojensuojeluohjelmaan.

Esityksellä toteutettaisiin edellä mainitun Natura 2000 – verkostoon sisältyvien alueiden suojelutavoitteita vastaava suojelu valtion omistuksessa olevien alueiden osalta luonnonsuojelulain 68 §:n edellyttämällä tavalla. Esityksellä toteutettaisiin myös valtioneuvoston edellä lueteltujen periaatepäätösten lopulliset suojelutoimet siltä osin kuin ne ovat valtion omistuksessa.

Alueet sisältyvät monelta osin suojelualuevarauksina myös Satakunnan ja Varsinais-Suomen seutukaavoihin sekä Helcomin Itämeren suojelualueisiin (Baltic Sea Protected Areas). Esitys toteuttaa myös valtioneuvoston selontekoa Itämeren haasteista ja Itämeripolitiikasta vuodelta 2009.

Selkämeren kansallispuiston perustamisella saatettaisiin pysyvän suojelun piiriin edustava ja laaja jakso Pohjanlahden meri- ja ulkosaaristoaluetta. Kansallispuiston perustamisen ja hoidon tavoitteena onkin sovittaa suojelu ja muu käyttö yhteen siten, että puiston alueet säilyisivät mahdollisimman luonnontilaisina. Erityisenä tavoitteena on puutteellisesti suojeltujen merenalaisten ekosysteemien sekä alueen arvokkaan merilinnuston säilymisen turvaaminen.

Ehdotettu Selkämeren kansallispuisto täyttää luontoarvojensa perusteella luonnonsuojelulain (1096/1996) 10 §:n 2 momentin yleiset edellytykset.

Perustettavan kansallispuiston alueet ovat valtion omistuksessa ja puiston pinta-ala on yli tuhat hehtaaria. Alueella on merkitystä yleisenä luonnonnähtävyytenä ja yleisen luonnonharrastuksen kannalta. Alue täyttää myös luonnonsuojelulain 11 §:n mukaiset erityiset edellytykset kansallispuiston perustamiselle.

2 Esityksen vaikutukset

2.1 Alueiden hankinta

Selkämeren kansallispuistoon liittyy tai sen läheisyydessä on useita Natura 2000 – verkostoon tai valtakunnalliseen rantojensuojeluohjelmaan kuuluvia alueita, joiden suojelua ei ole toistaiseksi toteutettu. Suojelu toteutetaan näihin ohjelmiin kuuluvien maa-alueiden osalta joko hankkimalla alueita valtion omistukseen tai rauhoittamalla niitä yksityismaiden luonnonsuojelualueina.

Yksityismaiden luonnonsuojelualueet eivät tule osaksi kansallispuistoa. Myöskään valtiolle hankittuja alueita ei lähtökohtaisesti tulla liittämään kansallispuistoon. Kansallispuistoon voidaan kuitenkin alueen hankinnan yhteydessä liittää puistoon rajoittuvia tai sen läheisyydessä olevia alueita. Näitä ovat Natura 2000 – verkostoon tai valtakunnalliseen ran-

tojen suojeleluohjelmaan kuuluvien rakentamattomien saaristojen, saarten ja luotojen osat, jotka muutoin jo suurimmalta osin sisältyvät perustettavaan kansallispuistoon. Kansallispuiston luonnontieteellisen edustavuuden lisäämisen kannalta erityisen tärkeä on Porin Preiviikinlahti. Sen keskeiset, perustettavaan kansallispuistoon rajautuvat liete- ja ranta-alueet hankitaan osaksi kansallispuistoa a.o. Natura 2000 – aluetta toteutettaessa.

Natura 2000 – verkostoon kuuluvia vesialueita ei hankita valtiolle liitettäväksi kansallispuistoon. Eduskunnassa vireillä olevaan luonnonsuojelulain 22 §:n muutokseen sisältyvää kiinteistötekniistä liittämistä ei käytetä Selkämeren kansallispuistoa laajennettaessa. Selkämeren kansallispuiston laajentaminen tapahtuu muilta kuin edellä mainituilta osin vain muuttamalla kansallispuistosta annettua lakia.

Alueita hankitaan niiden määrärahojen puitteissa, joita valtion talousarviossa tähän tarkoitukseen vuosittain erikseen osoitetaan.

2.2 Puiston perustamiskustannukset

Kansallispuiston perustamisesta aiheutuu sen hoitoon ja käyttöön liittyen valtiolle lisäkustannuksia. Puiston hallinnasta ja hoidosta vastaava Metsähallitus on arvioinut, että Selkämeren kansallispuiston käytöstä aiheutuvat kustannukset ovat noin 185 000 euroa vuodessa. Lisäksi kansallispuiston toiminnan käynnistäminen edellyttäisi vuosittaista 150 000 euron lisäystä määrärahoihin ensimmäisten viiden vuoden aikana. Puiston kiinteistömuodostamis- ja merkitsemiskustannuksiksi on arvioitu noin 200 000 euroa. Näiden lisäkustannusten kattaminen harkitaan erikseen suojelualueiden hoidon ja käytön määrärahoista päätettäessä.

Tehdessään 2.10.2009 periaatepäätöksen Selkämeren kansallispuiston perustamisesta valtioneuvosto samalla päätti, että se tekee myöhemmin päätöksen 500 000 euron suuruisen määrärahan osoittamisesta momentille 35.10.52 (Metsähallituksen julkiset hallinto-tehtävät) puiston perustamisesta aiheutuviin kustannuksiin.

2.3 Ympäristöön kohdistuvat vaikutukset

Itämeren suojeleminen on yksi hallituksen ympäristöpoliittisista painopisteistä. Ympäristönsuojeluun kuuluu tärkeänä osana meriekosysteemien suojeleminen ja säilyttäminen luonnonsuojelulain mukaisin keinoin eli luonnonsuojelualueita perustamalla. Selkämeren pohjois-eteläsuunnassa pitkä saaristo- ja merialue on pohjoisen ja eteläisen eliölajiston kohtaamispaikka. Alue on luonnonarvoiltaan erityisen merkittävä. Pituutensa, sijaintinsa sekä monien muiden sekä biologisten että fysikaalisten ominaisuuksien vuoksi se tarjoaa erinomaiset mahdollisuudet myös ilmastonmuutoksen sekä muiden ympäristömuutosten vaikutusten seuraamiseen merellisissä ekosysteemeissä. Kansallispuiston perustamisella saataisiin pysyvän suojelun piiriin huomattava jakso Pohjanlahden meri- ja saaristoluontoa. Alueen suojelemisella on siten huomattavaa merkitystä Suomen luonnon monimuotoisuuden säilyttämisen kannalta. Puiston perustamisella edistettäisiin osaltaan myös sekä Natura 2000 – verkostoon että kansallisiin suojeleluohjelmiin kuuluvien alueiden suojelun tavoitteiden toteuttamista.

2.4 Vaikutukset kalankasvatukseen ja merikalastukseen

Kansallispuiston alue on rajattu merialueille siten, että siihen kuuluu ennen kaikkea matalikkoja ja vedenalaisia särkkiä sekä yleisten vesialueiden luotoja niitä ympäröivine matalikkoineen. Nämä ovat luonnonkalaston tuotannon kannalta merkittäviä alueita kutupohjineen. Näin kansallispuiston perustamisella edistettäisiin luonnonkalakantojen säilymistä elinvoimaisina ja turvattaisiin ammattikalastuksen säilymistä alueella. Kansallispuistohankkeessa on lisäksi pyritty sovittamaan kalankasvatuksen (vesiviljelyn) tavoitteet yhteen merikalastuksen sekä luonnonkalaston elinympäristöjen säilyttämisen kanssa.

Itse kansallispuistoon kuuluvilla vesialueilla kalankasvatusta ei ole mahdollista harjoittaa alueen rauhoitussäännöksistä johtuen. Kansallispuisto on kuitenkin rajattu merialueille siten, että se ei muodostuisi esteeksi kalankasvatustoiminnan laajentamiselle puiston

lännen puoleisille syville avomerialueille, mikäli kalankasvatustekniikka sen muutoin myöhemmin sallisi. Puiston rajausta on laadittu siten, että se mahdollistaa kalankasvatustoiminnan sijoittamisen sille soveliaalle alueelle myös puiston itäpuolella oleville valtion yleisille vesialueille. Rajauksessa on otettu myös huomioon Pyhämaannokan keskeinen asema kalankasvatustoiminnan kehittämisessä.

Kansallispuistoa rajattaessa on siten huomioitu valtioneuvoston 18.6.2009 tekemän periaatepäätöksen mukaiseen kansalliseen vesiviljelyohjelmaan sisältyvä tavoite vesiviljelyelinkeinon sijoittamisesta vesialueille, jotka soveltuvat hyvin viljelytarkoituksiin ja joissa elinkeinotoiminta on mahdollista sovittaa yhteen alueen ympäristönsuojelun ja muiden käyttötarpeiden, tässä tapauksessa suojelun tarpeiden kanssa.

Vesiviljelyn kannalta potentiaaliset alueet sijoittuvat kansallispuistoalueen ulkopuolelle, mutta ovat kuitenkin Natura 2000 – verkostoon kuuluvilla alueilla. Tällöin lupaharkinnassa on kuitenkin, omistussuhteista riippumatta aina otettava huomioon Natura 2000 - verkostoa yleisesti koskevat luonnonsuojelulain säännökset. Hankkeen tai suunnitelman vaikutukset Natura 2000 – alueen valinnan perusteena oleville luontotyypeille ja lajeille on ensinnäkin arvioitava asianmukaisella tavalla. Mikäli arviointi osoittaa hankkeen vaikutusten merkittävästi heikentävän alueen valinnan perusteena olevia luontotyyppejä tai lajeja, lupaa hankkeen toteuttamiselle ei lain mukaan saa myöntää. Mikäli heikentyminen ei ole merkittävää, alueen kuuluminen Natura 2000 – verkostoon ei ole esteenä luvan myöntämiselle.

Natura 2000 – alueilla voidaan siten harjoittaa vesiviljelyä ja aloittaa uusi toiminta, mikäli toiminta ei merkittävästi heikennä alueen luontoarvoja. Asian ratkaisee tapauskohtaisesti asianomainen aluehallintovirasto, vesi- ja ympäristölupalaissa säädetyin edellytyksin. Hyväksyessään 20.8.1998 Natura 2000 - verkostoa koskevan Suomen ehdotuksen, valtioneuvosto on nimenomaisesti todennut, että verkostoon kuuluvilla alueilla voidaan suorittaa tarpeellisia vesivarojen hoitoon ja käyttöön liittyviä toimenpiteitä edellyttäen, ettei laissa tarkoitettua heikentymistä tapahdu.

Kansallispuistolla ei siten ole vaikutusta puiston ulkopuolisille alueille haettavien kalankasvatustulpien harkintaan.

2.5 Vaikutukset eräisiin energiatuotannon hankkeisiin

Eurajoen Olkiluodossa, perustettavan kansallispuiston läheisyydessä toimii ydinvoimaloita, jotka purkavat jäähdytysvettä merialueille. Jäähdytysvesien lämmittävä vaikutus ulottuu jossakin määrin myös kansallispuiston vesialueelle, josta suurin osa kuuluu myös Natura 2000 – verkostoon. Ydinvoimaloiden vesi- ja ympäristölupalain mukaisia lupia harkittaessa näiden laitosten lämpökuorman vaikutuksia arvioidaan jo nykyisellään luonnonsuojelulaissa olevien Natura 2000 – verkostoa koskevien arviointisäännösten mukaisella tavalla. Kansallispuiston perustaminen ei tuo muutoksia tähän arviointiin eikä kansallispuiston tavoitteisiin liity seikkoja, jotka vaikeuttaisivat ydinvoimalaitosten toimintaa.

Alueelle ei sijoitu tuulivoiman tuotantohankkeita. Porin Reposaaressa edustalle maakuntakaavassa tuulipuistorakentamiseen osoitettu alue on rajattu kansallispuiston ulkopuolelle.

2.6 Muut vaikutukset elinkeinotoimintaan ja aluetalouteen

Selkämeren merialue on säilynyt verraten puhtaana. Rehevöitymisen vaikutusta meren ekosysteemeihin on nähtävissä selvästi vähemmän kuin esimerkiksi Suomenlahdella ja Saaristomerellä. Tästä johtuen Selkämerellä on myös edelleen elinvoimaista ammattikalastusta, jota kehitetään määrätietoisesti yhteiskunnan tukitoimin. Uusikaupunki on eräs länsirannikon vahvimmista kalatalouden keskuspaikoista, mutta myös muissa kunnissa on ammattikalastusta ja vesiviljelyä. Vuonna 2006 esimerkiksi Uudessakaupungissa toimi 24 päätoimista ammattikalastajaa ja kalansaaliin arvo pyyntiruudussa 47, joka kattaa Vakka - Suomen alueen, oli 1,2 miljoonaa euroa. Uudenkaupungin edustalla on voimassa olevia ympäristölupia yhteensä 10 kalankasvatustuloksella, joiden lupien mukainen vuosituotanto on 570 tonnia. Ne kaik-

ki sijoittuvat kansallispuiston itäpuolella oleville yksityisille vesialueille. Ammattikalastuksen painopiste on tällä hetkellä niin ikään lähellä rannikkoa ja silakan troolauksen osalta avomerellä.

Kansallispuiston perustamisessa on otettu painokkaasti huomioon yhtäältä tavoite Selkämeren, sen vesien, merenpohjien ja matalikkojen säilyminen puhtaina ja elinvoimaisina sekä toisaalta ammattikalastuksen ja luonnonkalakantojen säilymisen turvaaminen. Kansallispuiston perustaminen tukee siten osaltaan ammattikalastuksen harjoittamista. Kylänrajan sisäpuolisilla valtion vesialueilla kalastus jatkuu Metsähallituksen myöntämien lupien ja kalavesien vuokrauksen kautta.

Selkämeren kansallispuiston perustamisen aluetaloudelliset vaikutukset toteutuvat paitsi luonnonkalastoon perustuvan perinteisen merikalastuksen jatkuvuutena niin myös luontomatkailun kehittämisen kautta. Perustettavan kansallispuiston ulkopuolella on merkittäviä matkailupalveluja, jotka voivat tukeutua kansallispuistoon hyödyntämällä välillisesti kansallispuiston sisällä olevia vetovoimatekijöitä ja puiston myönteistä brändiä. Tämä seikka heijastuu erityisesti matkailuun liittyvien yritysten kehittymiseen sekä siihen liittyvien eri tahojen yhteistyöhankkeisiin.

Selkämeren kansallispuistolla onkin hyvät mahdollisuudet muodostua merkittäväksi luontomatkailukohteeksi, kun maakunnallisten liittojen, kuntien, yrittäjien, yhdistysten ja Metsähallituksen yhteistyötä kehitetään. Kansallispuistossa on useita kiinnostavia matkailukohteita, joiden kehittäminen on vasta päässyt alkuun tai joiden matkailullista potentiaalia ei ole toistaiseksi juuri lainkaan hyödynnetty. Näitä ovat esimerkiksi Kustavin Katanpään linnake ja Isokarin majakkasaari, Luvian Säpin majakkasaari ja Merikarvian Ouran saaristo sekä, sen jälkeen kun Rauman kaupungin alueita on liitetty kansallispuistoon, Kylmäpihlajan majakka ja Kuuskajaskarin linnake.

3 Asian valmistelu

Aloite Selkämeren kansallispuiston perustamiseksi sekä hankkeen edistäminen ja suunnittelu ovat tapahtuneet paljolti maakunnallisella tasolla. Paikalliset luonnonsuojelu-

yhdistykset ehdottivat 1990 – luvun puolivälissä kansallispuistoa Uudenkaupungin ja Satakunnan edustalle. Aloitteeseen yhtyi tämän jälkeen useita muita tahoja ja sittemmin yhteiseksi tavoitteeksi muodostui Selkämeren kansallispuiston perustaminen. Rauman kaupunki on ollut jo vuosia aktiivinen kansallispuiston perustamisasiassa. Selkämeren kansallispuiston perustaminen on myös ollut yksi Satakuntaliiton kärkihankkeista. Suunnittelutyötä varten on perustettu projekti. Suunnittelutyötä on ohjannut projektin johtoryhmä, johon ovat kuuluneet Satakuntaliiton, Rauman kaupungin, silloisen Lounais-Suomen ympäristökeskuksen, Metsähallituksen sekä Satakunnan luonnonsuojelupiirin edustajat.

Ympäristöministeriö linjasi vuonna 2001 uusien kansallispuistojen perustamista koskevat lähiajan kehittämistavoitteensa. Linjauksiin sisältyi muun ohella tavoite yhdistää tuolloin vireille saadetut Seksmiilarin ja Raumanmeren kansallispuistohankkeet Selkämeren kansallispuistoksi. Pääministeri Matti Vanhasen II hallituksen ohjelman kohdassa 11.2 (Luonnon monimuotoisuus) edellytetään selvitettäväksi mahdollisuudet perustaa Selkämeren kansallispuisto. Tähän liittyen ympäristöministeriö pyysi Metsähallitusta laatimaan asiaa koskevan selvityksen. Metsähallituksen selvitys Selkämeren kansallispuiston perustamisedellytyksistä valmistui 17.12.2008 (Metsähallituksen selvitys, asianumero 5760/620/2008).

Valtioneuvosto teki 200 – vuotisjuhlaistunnossaan 2.10.2009 periaatepäätöksen Selkämeren kansallispuiston perustamisesta. Esitys toteuttaa niitä tavoitteita, jotka valtioneuvosto on periaatepäätöksessään asettanut Selkämeren kansallispuiston perustamiselle.

Esitys on valmisteltu ympäristöministeriössä virkatyönä siten, että sitä laadittaessa on otettu huomioon sekä Metsähallituksen edellä mainittu selvitys että alueellisella tasolla laaditut selvitykset. Metsähallituksen selvityksestä poiketen esitykseen ei ole otettu mukaan syvälle väli- ja sisäsaaristoon ulottuvaa, yksityisten omistamia alueita sisäänsä sulkevaa yhteistoiminta-alueen rajausta. Lisäksi on neuvoteltu Vakka – Suomen alueelle sijoittuvan niin sanotun kalastuspuistohankkeen ja kansallispuistohankkeen yhteensovittamiseen liittyvistä seikoista.

Esityksestä on pyydetty lausunnot valtiovarain-, puolustus-, työ- ja elinkeino- sekä maa ja metsätalousministeriöltä, eräiltä muilta valtion viranomaisilta ja laitoksilta, Varsinais-Suomen ja Satakuntien ao. kunnilta ja maakuntien liitoilta, alueen tutkimuslaitoksilta, kalastusta ja kalankasvatusta edustavilta tahoilta, luonnonsuojelu- ja lintuharrastajien järjestöiltä sekä maanomistaja- ja metsästäjäjärjestöiltä.

Maa- ja metsätalousministeriö on lausunnossaan korostanut erityisesti metsästyksen laajempaa sallimista puiston alueella, muut ministeriöt hyväksyvät puiston perustamisen esitetyssä muodossa. Muut viranomaiset ja laitokset ovat lähtökohtaisesti puiston perustamisen kannalla. Varsinais-Suomen liitto ja alueen kunnat vastustavat puiston perustamista Vakka – Suomen alueelle. Satakuntaliitto ja alueen kunnat puolestaan kannattavat puiston perustamista Satakunnan alueelle. Kalastajatahot pääosin vastustavat koko puiston perustamista tai ainakin sen ulottamista Vakka - Suomen puolelle. Tutkimuslaitokset suhtautuvat esitykseen myönteisesti ja pitävät erityisesti puiston rajausta luonnontieteellisesti perusteltuna. Luonnonsuojelu- ja lintuharrastajien järjestöt kannattavat puiston perustamista esitetyssä laajuudessaan ja pitävät puiston rauhoitussäännöksiä pääosin riittävinä. Maanomistaja- ja metsästäjätahot eivät hyväksy esitystä eläinkantojen sääntelyä ja metsästyksen koskevien pykälien osalta. Teollisuuden Voima Oyj esittää lausunnossaan muutoksia sekä puiston rajaukseen että esityksen perusteluihin ja pykäliin.

Esityksen perusteluita on lausuntojen jälkeen täsmennetty ja selkeytetty sekä tehty eräitä tarkistuksia kalastusta ja eläinkantojen sääntelyä, erityisesti harmaahyljettä koskeviin esityksen pykäliin.

4 Muita esitykseen vaikuttavia seikkoja

Selkämeren kansallispuistoon on tarkoitusten perustamisen jälkeen liittää Rauman kaupungin omistamia alueita luonnonsuojelulain 22 §:n 2 momentin mukaisessa järjestyksessä. Lainkohdan mukaan kansallispuistoon liittyvä muun julkisoikeudellisen yhteisön kuin valtion omistama alue voidaan ko. yhteisön suostumuksella liittää kansallispuistoon. Rauman kaupunginvaltuusto hyväksyi 15.12.2008 eräiden kaupungin omistamien alueiden liittämisen osaksi Selkämeren kansallispuistoa. Näiden alueiden pinta-ala olisi noin 1 500 hehtaaria. Tämän lisäksi Rauman kaupunki tulee hakemaan yksityismaan suojelualueeksi noin 300 hehtaarin suuruisia, kansallispuistoon välittömästi liittyviä maa-alueita.

Kaupunginvaltuuston pöytäkirjan liitteenä olivat ne yksityiskohtaiset ehdot, joiden täyttyessä kaupunki oli valmis luovuttamaan alueitaan kansallispuistoon. Luovutuksen ehtoista on kuitenkin neuvoteltava vielä erikseen valtion ja kaupungin välillä sen jälkeen kun eduskunta on hyväksynyt lakiehdotuksen.

YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT

1 Lakiehdotuksen perustelut

1 §. Kansallispuisto. Pykälässä säädetään luonnonsuojelulain 11 §:n mukaisen Selkämeren kansallispuiston perustamisesta ja puiston perustamistarkoituksesta.

Pykälän 1 momentissa oleva säännös on tavanomainen ja vastaa rakenteeltaan ja sisällöltään muiden kansallispuistojen vastaavia perustamissäännöksiä.

Pykälän 2 momentissa on Selkämeren kansallispuiston perustamiseen liittyvä erityissäännös, joka turvaa alueella harjoitettavan kalastuselinkeinon säilymisen mahdollisuuksia. Kansallispuisto on ensinnäkin rajattu siten, että siihen sisältyy luonnonkalaston tuotannon kannalta merkittäviä matalikkoja, merialaisia särkkiä ja harjuja kutupohjineen. Näiden säilyminen luonnontilaisina tukee luonnonkalastoon perustuvaa merikalastusta.

Kalastus on tarkoitus sallia laajalti puiston alueella ja kalastuselinkeinon edellytysten turvaamiseksi luotaisiin edellytykset myös elinkeinolle haitallisten eläinkantojen sääntelyyn itse puiston alueella. Tätä tarkentava yksityiskohtainen säännös on esityksen 5 §:ssä.

2 §. Sijainti ja rajat. Pykälässä säädetään, että kansallispuisto perustetaan valtion omistamille alueille Kustavin, Uudenkaupungin, Pyhärannan, Rauman, Eurajoen, Luvian, Porin ja Merikarvian kuntiin. Kansallispuiston rajat on merkitty esityksen liitteinä oleviin karttoihin.

Kansallispuisto on rajattu valtion omistamille maa- ja vesialueille. Rajaukseen sisältyy laajasti aavaa merta valtion yleisillä vesialueilla, suppeampia valtion yksityisiä vesialueita, yksittäisiä saaria sekä luodokkoja ja luotoja sisemmästä saaristosta. Rajauksessa on otettu huomioon myös kalankasvatuksen (vesiviljelyn) tarpeet rajaamalla kansallispuiston ulkopuolelle merialueita, jotka erityisesti vedensyvyyden puolesta, mutta myös sekä virtaus- että logistisilta ominaisuuksiltaan sopivat parhaiten kalankasvatukseen. Myös maakuntakaavassa tuulipuistorakentamiseen Porin edustalla osoitettu alue on rajattu kansallispuiston ulkopuolelle.

Kansallispuistoon kuuluvat alueet ovat luonteeltaan valtion omistamia kiinteistöjä, valtion yksityisiä vesialueita sekä valtion yleisiä vesialueita. Kansallispuiston alueista muodostetaan puiston perustamisen jälkeen oma suojelualuekiinteistö, jolloin aiempien rekisteriyksiköiden kiinteistöjen laatu muuttuu toiseksi.

3 §. Rauhoitussäännökset. Pykälässä viitataan luonnonsuojelulakiin, jonka kansallispuistoja koskevat rauhoitussäännökset poikkeuksineen tulisivat lähes sellaisinaan sovellettaviksi Selkämeren kansallispuistossa. Lain 13 §:ssä ovat puiston luonnontilan muuttamiskiellot, 14 §:ssä rauhoitusta koskevat yleiset poikkeukset ja 15 §:ssä luvanvaraiset poikkeukset edellä tarkoitetuista kielloista. Soveltamisalueen ulkopuolelle jäisi luonnonsuojelulain 14 §:ssä oleva, poronhoidon kansallispuistossa salliva kohta. Rauhoitussäännöksistä johtuu, että esimerkiksi tuulivoima- ja merihiekan nostohankkeet samoin kuin kalankasvatus estyvät puiston alu-

eella. Kalankasvatukselle soveliaimmat alueet on kuitenkin rajattu kansallispuistoalueen ulkopuolelle.

4 §. Kalastus. Kalastus olisi sallittu kansallispuiston alueella luonnonsuojelulain rauhoitussäännösten estämättä. Kalastuksessa ja kalakantojen hoidossa noudatettaisiin siten luonnonsuojelulain säännösten sijasta kalastuslain (286/1982) säännöksiä. Käytännössä tämä tarkoittaa sitä, että sekä ammatti- että virkistyskalastus kansallispuiston alueella jatkuisi samalla tavoin kuin tähänkin asti.

5 §. Metsästys ja eläinkantojen sääntely. Selkämeren kansallispuistoon sisältyy huomattava määrä valtion vesialueita, joilla on merkitystä kalastuselinkeinon harjoittamisen kannalta. Kalastuselinkeinolle aiheutuvien haittojen torjumiseksi ja vähentämiseksi pykälän 1 momentissa ehdotetaan, että harmaanhyllkeen metsästys olisi luonnonsuojelulain rauhoitussäännösten estämättä sallittu koko puiston alueella. Harmaahyljekantojen sääntelyssä noudatettaisiin siten luonnonsuojelulain säännösten sijasta metsästyslain (615/1993) säännöksiä. Hyljekantojen sääntelyssä noudatettaisiin Itämeren hyljekantojen hoitosuunnitelman linjauksia, jotka lähtevät muun muassa siitä, että Suomen hyljekannat säilytetään elinvoimaisina ja hoidetaan siten, että niitä voidaan käyttää monipuolisesti ja kestävästi.

Metsästys on kansallispuistoissa lähtökohteisesti kielletty. Meren saaristossa sijaitsevat kansallispuistot poikkeavat kuitenkin metsästyksen sallittavuuden suhteen muista eteläisen Suomen kansallispuistoista. Niinpä myös Selkämeren kansallispuistossa olisi mahdollista sallia metsästystä tietyissä, valtion yleisille vesialueille sijoituvissa puiston osissa. Pykälän 2 momentin mukaan vesilintujen syysmetsästys sallittaisiin Metsähallituksen luvalla neljällä puiston yleisten luotojen alueella: Porin Räyhällä, Rauman Bokreiveillä, Uudenkaupungin Harmaaletoilla sekä Merikarvian Kasalabodanilla.

Saaristolinnustolle haitallisia pienpetoja, kuten minkkejä, supikoiria, jopa kettuja on tarpeen vähentää kansallispuiston alueelta. Myös vierasperäisten muflonien vähentäminen Säpin saaresta olisi edelleen mahdollista. Edellä mainitut toimet ovat mahdollisia luonnonsuojelulaissa jo olevan säännöksen

perusteella (LsL 15 §:n 2 kohta). Muflonien vähentäminen Säpin saarella tapahtuisi, kuten tähänkin asti, metsästyksen keinoin paikallisen metsästyseuran toimesta.

Myös metsästyksen yhteydessä tapahtuva hirven ajo tulee sallituksi Metsähallituksen luvalla, kun eduskunta hyväksyy siellä parhaillaan käsiteltävänä olevan luonnonsuojelulain muutoksen. Puistosta on lisäksi mahdollista poistaa jatkossa myös sellaisia pyyntiluvanvaraisen riistaeläinlajin yksilöitä, jotka suojelualan ulkopuolella aiheuttavat ilmeisen uhan ihmisen turvallisuudelle tai omaisuudelle aiheutuvasta merkittävästä taloudellisesta vahingosta, sen jälkeen kun edellä mainittu lain muutos hyväksytään.

Pykälän 3 momenttiin sisältyy säännös mahdollisuudesta säännellä myös merimetsoja kansallispuiston alueella. Merimetsäso on luonnonsuojelulain nojalla rauhoitettu lintulaji, joten lajin kannansääteilytoimet ovat Metsähallituksen luvan lisäksi mahdollisia

luonnonsuojelulain 49 §:n ja EY:n lintudirektiivin (79/409/ETY) mukaisin edellytyksin.

6 §. Voimaantulo. Pykälän 1 momentissa on tavanomainen voimaantulosäännös.

Kansallispuiston alueeseen on tarkoitus sisällyttää Luvian kunnassa sijaitseva Säpin saari, joka on jo aiemmin suojeltu asetuksella lehtojensuojeluna. Kun alue nyt liitetään kansallispuistoon, on samalla tarpeen kumota aiempi asetukseen perustuva suojelusäädös edellä mainituilta osin. Tätä koskeva säännös on pykälän 2 momentissa.

2 Voimaantulo

Laki on tarkoitettu tulemaan voimaan mahdollisimman pian sen jälkeen kun se on hyväksytty ja vahvistettu.

Edellä esitetyn perusteella annetaan Eduskunnan hyväksyttäväksi seuraava lakiehdotus:

Lakiehdotus

Laki

Selkämeren kansallispuistosta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

1 §

Kansallispuisto

Selkämeren aavan meren vedenalaisen luonnon, saaristojen ja luotojen, rannikon kosteikkojen sekä näihin liittyvien eliölaajien suojelemiseksi ja niiden elinympäristöjen hoitamiseksi, luonnon- ja kulttuuriperinnön säilyttämiseksi sekä yleistä luonnonharrastusta, opetusta ja tutkimusta samoin kuin ympäristömuutosten seurantaan varten perustetaan luonnonsuojelulain (1096/1996) mukainen Selkämeren kansallispuisto.

Selkämeren kansallispuiston perustamisen tavoitteena on turvata lisäksi ammattikalastuksen säilymistä elinvoimaisena edistämällä erityisesti luonnonkalakantojen suojelua ja niiden elvyttämistä sekä sääntelemällä kalastukselle haitallisten eläinlajien kantoja.

2 §

Sijainti ja rajat

Selkämeren kansallispuistoon kuuluu noin 91 200 hehtaaria valtion omistamia alueita, jotka sijaitsevat Kustavin, Uudenkaupungin, Pyhärannan, Rauman, Eurajoen, Luvian, Porin ja Merikarvian kunnissa. Kansallispuistoon kuuluvat valtion yleiset vesialueet on merkitty punaisella katkoviivalla, valtion yk-

sityiset vesialueet tummansinisellä värillä ja valtion omistamat maa-alueet punaisella värillä liitteenä 1—3 oleviin karttoihin.

3 §

Rauhoitussäännökset

Selkämeren kansallispuistoon sovelletaan, mitä luonnonsuojelulain 13 — 15 §:ssä säädetään rauhoituksesta lukuun ottamatta 14 §:n 1 momentin 6 kohtaa ja 15 §:n 5 kohtaa.

4 §

Kalastus

Kalastus on luonnonsuojelulain 13 §:n rauhoitussäännösten estämättä sallittu Selkämeren kansallispuistossa.

5 §

Metsästys ja eläinkantojen sääntely

Selkämeren kansallispuistossa on luonnonsuojelulain 13 §:n rauhoitussäännösten estämättä sallittu harmaahylkeen metsästys.

Vesilintujen syysmetsästys on 1 momentissa mainituin edellytyksin sallittu Metsähallituksen luvalla kansallispuistoon kuuluvien Uudenkaupungin Harmaalettöjen, Rauman Bokreivin, Porin Rähkien ja Merikarvian Kasalabodanin luotojen alueella.

Kansallispuistossa voidaan 1 momentissa mainituin edellytyksin ryhtyä Metsähallituksen luvalla toimiin merimetsokantojen sääntelemiseksi.

6 §

Voimaantulo

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 201 .

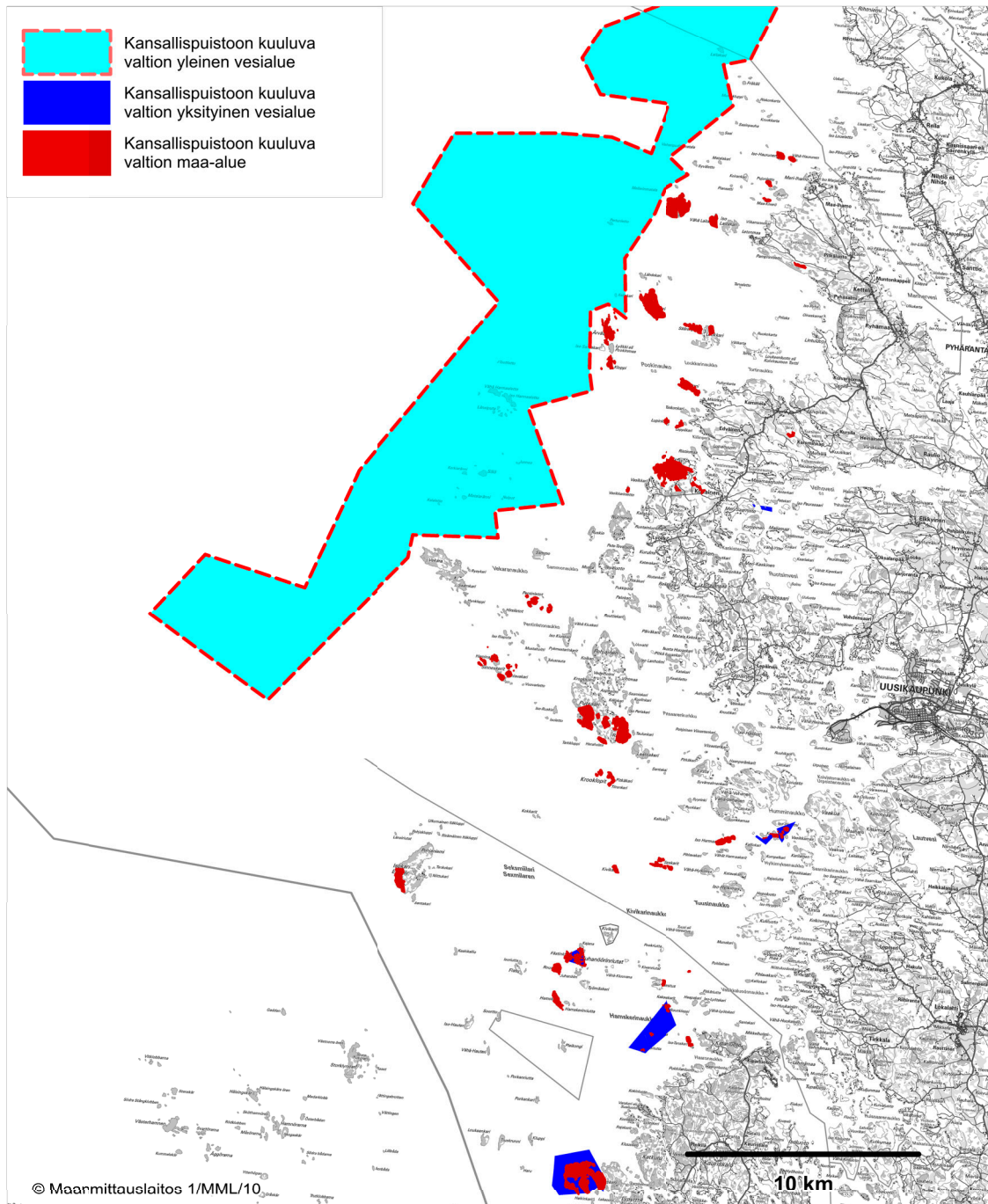
Tällä lailla kumotaan lehtojensuojelualueista 27 päivänä toukokuuta 1992 annetun asetuksen (503/1992) 2 §:n 1 momentin 1 kohta.

Naantalissa 24 päivänä kesäkuuta 2010

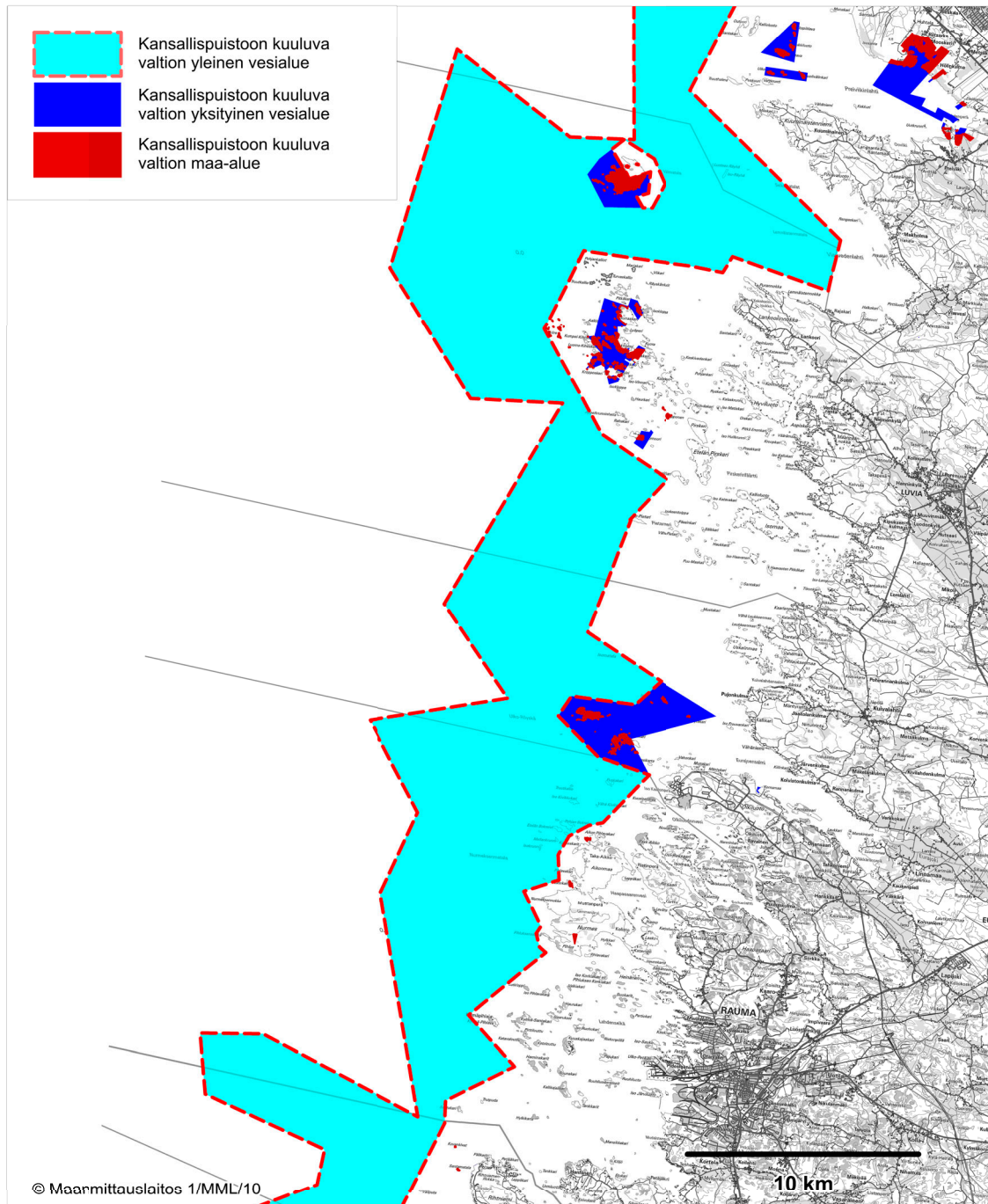
Tasavallan Presidentti

TARJA HALONEN

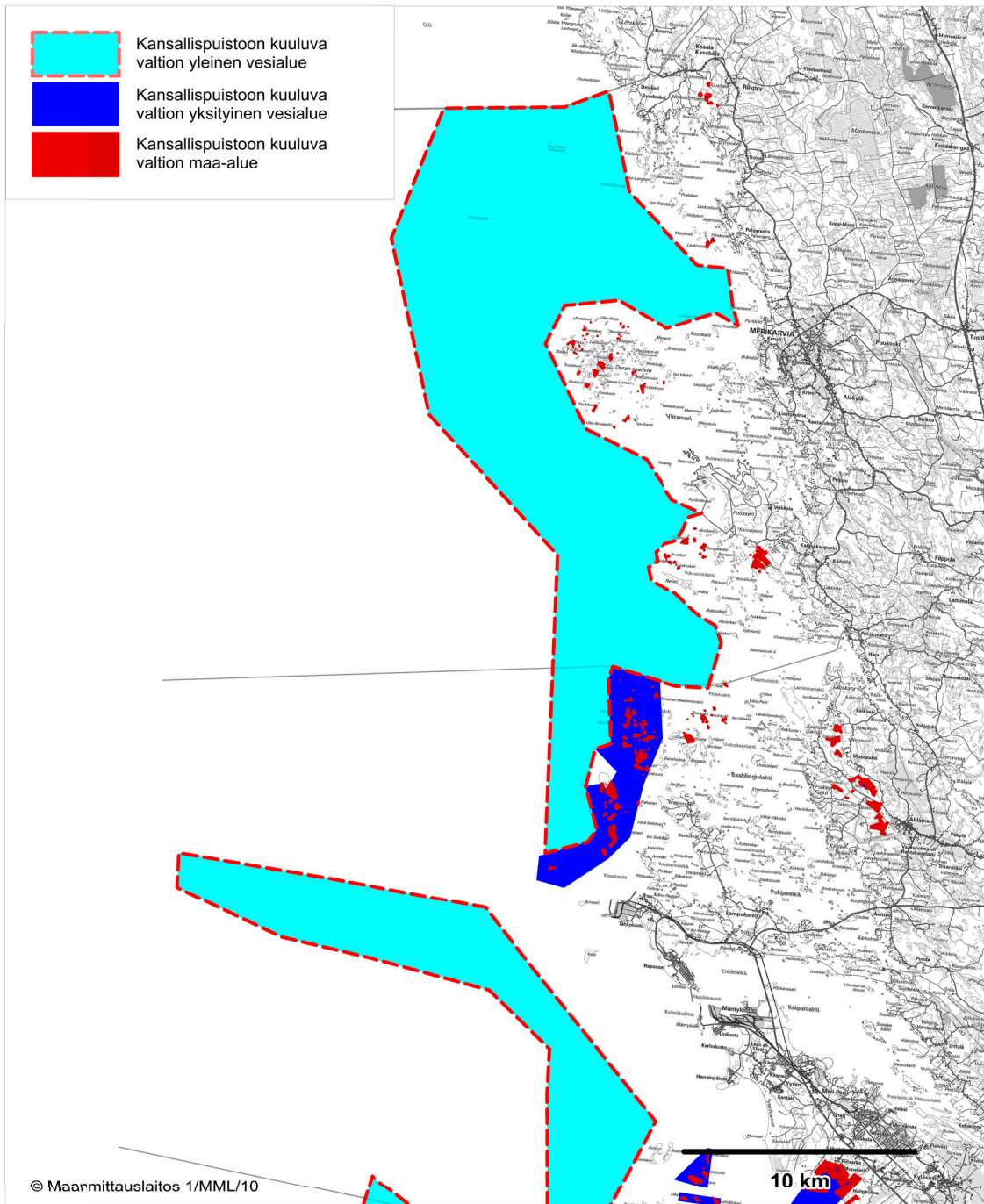
Ympäristöministeri *Paula Lehtomäki*

LIITE 1 Selkämeren kansallispuisto

LIITE 2 Selkämeren kansallispuisto

LIITE 3 Selkämeren kansallispuisto